

ІВАН КРИП'ЯКЕВИЧ ЯК КОЛЕКЦІОНЕР І ДОСЛІДНИК КНИЖКОВИХ ЗНАКІВ

Тамара Литвин

науковий співробітник відділу рукописів
ЛННБ України ім. В. Стефаника, канд. іст. наук

DOI: [https://doi.org/10.37222/2524-0315-2019-11\(27\)-14](https://doi.org/10.37222/2524-0315-2019-11(27)-14)

Розглянуто творчий доробок відомого українського історика, книгознавця і колекціонера Івана Петровича Крип'якевича (1886–1967) про особливості виникнення і функціонування рукописних і друкованих екслібрисів — власницьких знаків особи чи установи, їх бібліотек (збірок, колекцій) на українських землях. За матеріалами публікацій вченого, його епістолярію з архіву відділу рукописів Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника розкрито тематичні характеристики жанру в контексті суспільно-політичних і мистецьких процесів середньовіччя нової і новітньої доби. Зокрема, проаналізовано неопубліковані листи художників Олени Кульчицької і Лева Геца, музеолога Івана Шпитковського, мистецтвознавця Адалаїди Артюхової, бібліофілів Ярослава Стешенка, Миколи Іванченка та ін., які допомагають краще зрозуміти і відтворити функціонування персонального або корпоративного книжкового знака 1910–1960 рр.

Ключові слова: Іван Крип'якевич, книжкові знаки, бібліотеки, культура, мистецтво.

Книга впродовж століть була не лише чинником освіти та комунікації між народами, поколіннями та окремими особами, а й засобом культурного відпочинку. Вона відображала культурно-освітній рівень суспільства, спонукала його до вдосконалення, впровадження кращих мистецьких новацій в освіту та побут. Аналогічну суспільно-культурну місію ніс екслібрис — власницький знак особи чи установи, насамперед їх бібліотек; його текст засвідчував власника бібліотеки, збірки чи колекції. Зображення, як правило, виконувалося у графічних техніках і мало асоціативне або декоративне призначення, розкриваючи життя й уподобання

особи, пріоритети установи, організації, цінності суспільства. Важливо і те, що книжкові знаки є джерелом інформації про формування, склад і ротації книжок у приватних і публічних бібліотеках, загалом про культуру суспільства.

Книжкові знаки України вже були об'єктами наукових студій вітчизняних і зарубіжних учених [1; 6-10; 13-17; 27; 116-119; 124-130]. Однак, на нашу думку, більшої уваги авторів потребують просопографічний і міждисциплінарний аспекти дослідження, зокрема й книгознавчої спадщини історика Івана Крип'якевича (1886–1967), дійсного члена Наукового товариства імені Шевченка, академіка Академії наук УРСР [4; 109-113]. Тому метою нашої статті є узагальнити творчий доробок видатного вченого, організатора науки і культурного життя, який висвітлює особливість функціонування книжкових знаків на українських землях, розкрити тематичні характеристики жанру в контексті суспільно-політичних і мистецьких процесів середньовіччя та новітньої доби. Вказана проблема частково актуалізована в узагальнюючих і спеціальних працях українських учених [119; 121-123], а також у публікаціях автора [114]. Так, системність Івана Крип'якевича у вивченні появи та функціонування книжкового знака в Україні відзначив відомий книгознавець, президент Українського екслібрис-клубу Петро Нестеренко; він також опублікував декілька екслібрисів родини історика, зокрема роботи О. Кульчицької, С. Козловського [118, с. 12-15, 25, 34, 43, 72, 73, 124, 125, 145, 151, 155, 166, 167, 189, 263, 266, 277, 308].

Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника має не лише унікальні книги, а й мистецькі твори, серед яких — колекції екслібрисів (понад 17 тис. одиниць), які впродовж ХІХ–ХХІ ст. зібрали діячі науки і культури України та інших країн, зокрема Олександр Батовський, Юзеф Павліковський, Іван Крип'якевич, Сергій Фортинський, Всеволод Тудор, Володимир Вітрук, Маргарита Старовойт, Богдан Сорока, Руслан Агірба, Георгій Сергєєв, Іванна і Мар'ян Коць, Степан Давимука (у 2014 р. він подарував Бібліотеці понад 12 тис. одиниць) [127, с. 11-16].

В узагальнюючій статті «Екслібрис на Україні в ХVІІ–ХVІІІ вв.» І. Крип'якевич назвав цей книжковий знак старшим від бібліотечної печатки і важливим інформаційним джерелом до вивчення

історії та складу приватних і публічних бібліотек, що допомагало встановлювати власника мініатюрної графічної картинки. Екслібрис — «се карточка, з написом «ex libris» і назвиском власника. Але вибагливі бібліофіли», — зазначає вчений, нерідко «щю просту карточку почали прикрашувати різними орнаментами, знаками й цілими сценами, давали його рисувати і гравірувати визначним майстрам», що дало змогу екслібрису «прийняти артистичну форму» і стати «новою прикрасою книжки». При цьому Іван Крип'якевич уточнює, що «найпростішим знаком власности був підпис; на Україні такі підписи стрічаємо вже від XIV–XV в.». Далі зауважує: «Поруч підписів уживалися зчаста т. зв. вкладні записи, в яких оповідалося де, у кого, коли і за яку ціну куплено книгу і накладалася важка клятва на того, хто — наважився б книжку забрати у власника». Оскільки «для власників більших бібліотек власноручне підписування всіх книжок було занадто не вигідне, появилися отже механічні способи зазначування імени власника на книжці» [18, с. 17].

Вчений інформує читачів про те, що в Німеччині екслібрис «знають» від 1480 р., а у Франції, Англії — від 1570 р.; у багатьох країнах він «поширився» в XVII–XVIII ст. На українських землях, як стверджує автор, він з'явився «як т. з. суперекслібрис» — знак, який вибито на оправі книжки. Власне такі суперекслібриси використовували у Львові в першій половині XVII ст. на своїх книжках міщанин Павло Домінік Гемпнер, а також «латинські архієпископи» Прухніцький (помер 1633 р.) і Гроховський (помер 1644 р.), а також на міських книгах Львова. Ці екслібриси мали «вид герба», довкола якого подано прізвища чи ініціали власника книги [18, с. 17].

«Екслібрис як карточка, наліплена на оправі внутрі книжки, — підкреслює І. Крип'якевич, — появився на Україні майже сто літ пізніше». Першим таким екслібрисом є датований «1735 р. знак бібліотеки князя Антона Любомирського» (містечко Полонне на Волині), що містив зображення княжого герба з написом прізвища і статусу власника книжки. У XVIII ст., стверджує автор статті, аналогічні екслібриси мали «панські родини» з «ріжних сторін України», зокрема Радзивилів, Мнішків, Яблоновських, деякі католицькі монастирі. Зауважено також, що у тому ж столітті

функціонувало «чотири екслібриси, зв'язані не тільки з територією України, але й з бібліотеками, що мали власників українців. Походять вони з трьох протилежних частин української землі: один з Холмщини, два з Гетьманщини, один з Закарпатської України». Зокрема, у Холмі «була багата бібліотека уніяського монастиря чина св. Василя В[еликого]», яка в другій половині XIX ст. мала понад 8000 томів із своїм екслібрисом — невеликою картою з друкованим латинським написом: «Ad Bibliothecam Patrum Basiliannorum Chelmtnsium pertinet». Щоправда, не встановлено дату видруку цього знака.

Екслібрис наддніпрянця Олександра Безбородька і його зацікавлення автор описав так: «гравірований якимсь дуже добрим майстром, виконаний тонко й артистично: він зображує дерево по яким в'ються гірлянди квіток, — під тим напис «Графъ А. Безбородко». Далі зазначено, що він народився 1747 р. у Глухові в родині генерального писаря Андрія Безбородька, учився в Київській духовній академії, був обраний членом Генерального суду, командував полками, виконував обов'язки секретаря імператриці Катерини II, носив титул графа священної Римської імперії. До того ж «цікавився минувиною України, збирав книги й рукописи та заохочував земляків писати українську історію» [18, с. 17].

Іван Крип'якевич згадав про життєві дороги і творчі зацікавлення «другого бібліофіла з лівобережної України» — Федора Туманського (1756–1810), який працював цензором у Ризі, був членом Академії наук у Петербурзі, видавцем журналу «Російській Магазинъ», де публікував статті про Січ, Б. Хмельницького. Вчений зауважив, що «екслібрис Туманського зображує герб власника серед прикрас із книг, геометричних приладів, гльобу, цитри і ін».

У статті І. Крип'якевич опублікував екслібрис (155 × 95 мм) із Прикарпатської України — Михайла Франковича, «богослова грецько-уніятської Мукачівської дієцезії». Водночас висновує, що бібліофілство на Закарпатті пустило «глибокі корені», бо навіть молодий богослов замовив собі друк екслібриса [18, с. 18]. При підготовці праці вчений використав публікації Францішка Яворського [131], Вадима Модзалевського [115], Дмитра Дорошенка [5], Василя Верещагіна [2], Віктора Віттига [132], фонди бібліотеки НТШ.

Вказану студію доповнює невелика й інформаційно насичена бібліографічна студія «Український екслібрис XVIII в. (Каталог)», в якій автор із сумом констатує: «Досліди над нашим давнім екслібрисом є щойно в початках; не переведено ще систематичних пошукувань в бібліотеках і треба вдоволитися випадковими знаками». Далі стверджує, що в Україні екслібрис з'явився у перших десятиліттях XVIII ст. Власне, автору публікації були відомі з того століття 27 екслібрисів, серед яких лише шість належали українцям — Олександрю Безбородьку, Федору Туманському, Михайлові Франковичу, Михайлові Шелепину (Шелепинському), Василянському монастирю в Холмі. У публікації вчений вказує і 15 власників-неукраїнців екслібрисів тієї доби: Бернатович Григорій (Львів, гравюра 1786 р.), Голицин Дмитро (Київ), Дембовський Микола (Кам'янець, єпископ), Домінікани (монастир, Кам'янець), Куропатницький Еварист (белзький каштелян; Липинки, Галичина), Любомирський Антін (Полонне на Волині, гравюра 1735 р.), Мнішек Михайло (Вишневець на Волині), Приміцький Симон (Львів), Радивил Єронім (Біла на Підляшші), Сапіга Іван (Кодень на Підляшші), Сапіжина Констанція (Кодень), Тринітарії (орден св. Трійці, Львів), Ходкевич Александер (Млинів на Волині), Штайн (підкоморій, Бердичів), Яблонівська Анна (Сім'ятичі на Поліссі). Автор студії звернувся до «бібліофілів» з проханням продовжити подальші дослідження щодо «зібрання повнішого матеріалу до початкової історії українського екслібрису» [24]. Історик зазначив, що треба активніше досліджувати спадщину маловідомих малярів [20].

Знаменно, що Іван Крип'якевич був не лише дослідником книги, екслібрисів, а й організатором українського бібліофільського руху. Спільно з талановитим ілюстратором книг і журналів Павлом Ковжуном (1896–1939) і молодим поетом і графіком Іваном Крушельницьким (1905–1934) 25 січня 1931 р. він заснував у Львові Гурток українських екслібрисистів, який ставив за мету популяризацію екслібрисів у «сходинах з доповідями», періодичних і неперіодичних виданнях, виставках, надання допомоги в організації власних збірок, обміні екслібрисами. Його членами могли стати «збирачі» і власники екслібрисів, митці-екслібрисисти. Одним із перших до гуртка вступив історик культури, мистецтвознавець і

бібліограф Микола Голубець (1891–1942), давній товариш і спів-автор праць вченого [40]. Іван Петрович товаришував із багатьма членами Асоціації незалежних українських митців (Львів, 1931–1939), за участю яких видано розкішний альбом «Екслібрис. Збірник Асоціації незалежних українських мистців» (За ред. П. Ковжуна. Львів: Измагд, 1932. Перший випуск), книгу «Олена Сахновська. Книжкові знаки» (текст С. Сильванського; ред. з передмовою П. Ковжуна. Львів: АНУМ, 1934), експоновано екслібриси на різних книжково-мистецьких виставках у Жовкві та Львові (1929, 1930, 1932, 1935), Лос-Анджелесі [118, с. 13; 25, с. 124]. До речі, у згаданому збірнику в інформаційній рубриці «Записки» презентувалися не лише розвідки П. Ковжуна, М. Драгана, С. Гординського, І. Іванця, М. Рудницького про екслібриси та їх виконавців, «екслібрисоманів», а й містилася інформація про культурно-мистецьке життя регіону. Серед «дослідників» і «теоретиків» указаної проблематики відзначено Богдана Януша (Василя Карповича), Івана Крип'якевича, Володимира Січинського, Івана Крушельницького. Підкреслено дієву участь І. Крип'якевича в організації книжкової виставки з колекцією екслібрисів у Жовкві (жовтень–листопад 1929 р.) та Львові (на «сходинах» Українського товариства бібліофілів 1930 р.), упорядкуванні українського відділу на Виставці слов'янського екслібриса у Львові (1929). У збірнику відзначено високий науковий рівень організації виставки екслібрисів Українським науково-дослідним інститутом книгознавства у Києві (квітень 1930 р.), на якій було представлено експонати «відповідно до техніки виконання», власниками яких були науковці і колекціонери Юрій Меженко, Степан Дроздов та інші [6, с. 41-42], що обмінювалися з І. Крип'якевичем екслібрисами.

Як свідчить епістолярій історика, що зберігається у відділі рукописів ЛННБ України ім. В. Стефаника, проблема тематики, поширення і технології виробництва екслібрисів цікавила багатьох його сучасників — письменників, художників, педагогів, представників негуманітарних професій, зокрема мисткиню Олену Кульчицьку (1877–1967), яка в час Першої світової війни проживала у Перемишлі й Добромилі [11; 23; 26; 120-121]. Відповідаючи 22 квітня 1917 р. на лист історика, вона зауважила, що з мистецтвом екслібриса знайома — за кордоном відвідувала спеціальні

виставки і бачила їх репродукції «в чудових виданнях німецьких і французьких». Декілька есклібрисів підготувала для польських бібліофілів. Водночас погодилася виконати книжковий знак і для львівського вченого. Принагідно розповіла про технічні проблеми з підготовкою його матриці на дереві чи на міді [66]. У листі до І. Крип'якевича від 23 травня 1917 р. О. Кульчицька повідомила, що вже зробила есклібрис для його батька, а для нього лише планує [67]. 15 липня того ж року вона інформує вченого, що відпочиває в околицях Добромиля і взяла дерево на «витинання» есклібрисів [68]. 6 грудня надсилає «пану професору» контрольні відбитки есклібрисів історика, далі питає його думку щодо змісту і форми цих знаків; просить також оцінити («вибирайте і критикуйте...») три проекти есклібриса для «п. Сидорович» (йдеться про педагога й етнографа Савину Сидорович (1895–1972), сестру дружини І. Крип'якевича Марії) [69]. 10 грудня 1917 р. художниця інформує вченого, що планує надрукувати йому ще 30 есклібрисів; формат есклібриса «п. С. С.» (ймовірно, Савини Сидорович) готова зменшити. Водночас просить у бібліотеці НТШ віднайти і позичити книгу «з уборами з давніх часів української історії» [70].

В одному з листів (без дати, напевно кінця 1917 або початку 1918 р.) О. Кульчицька надіслала Іванові Петровичу (у листі «Ласкавий пан») три ескізи його есклібриса і попросила дати «вказівки» щодо змісту, шрифту і графічного виконання. За свою роботу «зажадала» 100 корон і зауважила: «... Як забагато — то прошу цілком одверто сказати»; водночас запросила на творчі бесіди (дискусії) до Перемишля [71]. Інформативним є також лист, у якому вона цікавиться змістом і оформленням його есклібриса із зображенням короля Данила біля середньовічної вежі у с. Стопв (Столл'є) поблизу Холма; питає, чи об'єктивно зобразила мітру та одяг короля. Після отримання згоди О. Кульчицька зазначила, що готова «рисунок ... різати в дереві», тобто робити дереворит [72]. У листі від 6 грудня 1919 р. вона запропонувала вченому обговорити концепцію альбомного видання своїх дереворитів, насамперед «образків» до української історії [73]. Творчість колеги, зустрічі з нею у Перемишлі та Львові, взаємне листування спонукали І. Крип'якевича написати 1916 р. статтю «Український дереворит і твори Олени Кульчицької», в якій проаналізовано здобутки

та проблеми «дереворитства» як «найстаршої форми графічного мистецтва, найдавнішого способу відтворення образів за поміччю друків», жанрові й мистецькі новації у цьому виді мистецтва О. Кульчицької [23]. Вказана тема також актуалізована у статтях «До історії львівської гравюри в XVII в.» [18], «Причинки до словника українських граверів» [22].

Змістовним було також спілкування історика з краєзнавцем Іваном Шпитковським (1880–1969), дійсним членом НТШ, директором музею «Стривігор» у Перемишлі. У листі від 5 серпня 1929 р. він зазначив, що надіслав «ще кілька екслібрисів від нашої Дорогої Артистки-Малярки Олени», водночас розпитав про враження від візиту до «нашої Столиці — Києва» [107].

У листі від 4 квітня 1930 р. знаний педагог і бібліолог Степан Сірополко (1872–1959), голова Українського товариства прихильників книги (Прага) висловив прихильність до виставки екслібрисів у Львові, яку за матеріалами власної колекції організував І. Крип'якевич; про неї дізнався від П. Ковжуна. С. Сірополко запропонував згодом її «перенести» до Праги, де аналогічну виставку мала б організувати Управа Українського товариства прихильників книги. При цьому зауважив, що не потрібно надсилати екслібриси, які є в його колекції, зокрема Ю. Сірого (автор Ю. Вовк), І. Чикаленка (автор К. Волошин), В. Дорошенка (автор П. Ковжун), С. Єфремова, С. Маслової (автор В. Кричевський), Я. Стешенка (автори В. Кричевський, О. Кульчицька), М. Іванченка, Я. Стешенка (автор Й. Фіало), Г. Тисяченка (псевд. Г. Саливона; автор Й. Фіало), С. Сірополка, Н. Холодної, Ю. Липи (автор П. Холодний) [82].

В архіві вченого збереглися листи від Адалаїди Артюхової (1903–1936 ?), київського мистецтвознавця і музейного працівника, в яких описано власні зацікавлення і культурне життя в УРСР. Киянка не лише досліджувала українську графіку XIX–XX ст., а й сама виготовляла екслібриси (один з них — для відомого вченого О. Оглоблина). 10 січня 1930 р. вона поінформувала історика, що надішле відбиток своєї статті про художника К. Трутовського, а також екслібрис чоловіка — С. Титаренка. Водночас розповіла, що запропонувала знаному художникові-графіку Василеві Касяну зробити їй екслібрис. Зауважила, що Український інститут книгознавства готує виставку українського екслібриса в Києві [28].

Як свідчить лист молодого київського книгознавця та бібліографа Миколи Іванченка (1904–1970) від 12 березня 1929 р., він отримав екслібрис від І. Крип'якевича і надіслав свій, якого давно «чекав у друкарні»; пообіцяв також надіслати «свої дублети» екслібрисів етнографа Федора Вовка, книгознавця Сергія Маслова і музейника В. Дроздова [41].

Чимало інформації про бібліофільський рух у радянській Україні містить епістолярій книгознавця і бібліофіла Ярослава Стешенка (1904–1939), сина міністра освіти УНР І. Стешенка (1873–1918) і письменниці О. Старицької (1875–1942). Так, у листі від 28 серпня 1928 р. науковий співробітник Українського наукового інституту книгознавства дякує за листа від 9 травня, в якому повідомлено, що у Львові буде створено Українське книгознавче товариство. Я. Стешенко назвав Львів «другою столицею українського книжкового життя», де працює «не менше українських книгознавців і книголюбів, ніж у Києві» (серед них згадано В. Дорошенка, І. Кривецького, М. Матчака). Повідомлено також, що при ВУАН у Києві «затверджено» Українське книгознавче товариство (насправді Українське бібліологічне товариство), яке планує заснувати неперіодичний орган, організувати Першу Всеукраїнську виставку графічного мистецтва, видати праці з історії української книги XIX–XX ст., українського графічного мистецтва 1917–1928 рр., серії невеликих монографій про українських граверів і графіків. Молодий науковець підтримав ініціативу Івана Петровича щодо публікації статті про екслібриси у київському виданні. При цьому надіслав у листі три екслібриси С. Маслова, два Ю. Меженка і по одному Ф. Вовка і С. Єфремова. Водночас попросив надіслати, по можливості, екслібриси «роботи українських митців», книжкові знаки «українських бібліотек (територіально та поза Україною суцільних)». Просив також «від мого імені попросити П. Ковжуна надіслати мені через Вас по 10 прим[ірників] книжкових знаків його роботи»; питав: «Чи не вийшла ще книжка, присвячена exlibris'у його роботи?». Водночас просив «роздобути мені кілька примірників exlibris'у І. Борщака роботи І. Мозалевського» [98].

28 жовтня цього ж року Я. Стешенко листовно дякує І. Крип'якевичу за чотири надіслані екслібриси авторства О. Кульчицької, по одному примірнику з яких він «передав Відділові Письма та

Друку Лаврського Музею». Київський бібліофіл зазначив, що свою колекцію екслібрисів збирає для того, «щоби згодом їх передати до майбутнього Українського Музею Книги». Просив надіслати «ще по кілька примірників» книжкових знаків роботи О. Кульчицької, «а також роздобути мені книжкові знаки П. Ковжуна» та екслібриси громадсько-політичного діяча, адвоката Володимира Старосольського (Львів), лікаря і письменника Юрія Липи (Львів), публіциста й історика Ілька Борщака (Париж). Взамін надіслав книжкові знаки директора Білоцерківського відділу крайового історичного музею Степана Дроздова-Мишківського (псевдонім С. Дроздова), бібліотеки-музею м. Біла Церква (всі роботи П. Грановського), мовознавця Михайла Левченка (роботи Й. Фіало), М. Волківського (роботи О. Сосновської), Юрія Сірого (дереворит Ю. Вовка). Автор листа цікавився особами, які заініціювали Українське бібліологічне товариство у Львові. Водночас поінформував львівського адресата про те, що його обрали дійсним членом цього товариства; запропонував підготувати для Києва «доповідь про українське книжкове життя в Західній Україні та за кордоном за 1914–1918 рр.» [99].

У листі від 10 листопада 1928 р. Я. Стешенко звернувся до І. Крип'якевича «з великим проханням надіслати мені реєстр (з адресами) відомих Вам західноукраїнських і закордонних українських митців, що працюють в галузі гравюри (дереворит, офорт, лінолеми, автолітографія і т. п.)». Інформація про них мала бути узагальнена у доповіді й статті про сучасну українську гравюру, яку готував для згаданого київського товариства завідувач мистецького відділу Всеукраїнського історичного музею в Києві, дійсний член НТШ, професор Федір Ернст (1891–1942) [100].

14 листопада 1928 р. І. Крип'якевич відповів своєму київському колезі, надіславши сім різних екслібрисів. 19 грудня 1928 р. отримав подяку від Я. Стешенка, який зазначив, що надіслав до Львова примірник свого «нового книжкового знаку (гра[вера] по дереві А. Усачова)» і два примірники екслібриса Євгена Чикаленка (роботи К. Волошина). Пообіцяв також надіслати низку інших українських і російських екслібрисів. Порекомендував ознайомитися зі статтею В. Совонька «Український книжковий знак» (опубліковано в четвертому номері за 1927 р. «Бібліологічних

вістей») та невеликою книгою художника і публіциста Сергія Сильванського «Провинциальные книжные знаки» (Херсон, 1927. 46 с.). Далі Я. Стешенко розповів про діяльність Українського бібліологічного товариства, назвав членів його ради (В. Перетц, С. Маслов, А. Середа, М. Іванченко та ін.) та ревізійної комісії, окреслив найважливіші плани товариства, серед яких — організація Першої Всеукраїнської виставки графічного мистецтва, упорядкування наукового збірника, присвяченого сучасній українській графіці, підготовка серії видань про «українських граверів з найдавніших часів (коштом в-ва «Сяйво»)». Далі висловив подяку за згоду «зробити у нас доповідь про український exlibris, яка нас надзвичайно цікавить», а також запропонував підготувати спільно з київським бібліологом Миколою Іванченком (1883–1943) «статтю про сучасний укр[аїнський] ex-libris для вищезгаданого збірника, присвяченого укр[аїнській] графіці» [101]. В іншому листі, від 1 червня 1929 р., зауважив, що він збирає не лише українські, а й польські книжкові знаки, насамперед із Галичини. Закінчується лист реєстром із 17 екслібрисів, які надіслав Іванові Крип'якевичу, зокрема: діячів науки і культури Олександра Лазаревського, Михайла Покровського, Сергія Сильванського, Сергія Єфремова, князя Михайла Воронцова та ін. [102].

Як свідчить лист Я. Стешенка від 5 березня 1931 р., у листі І. Крип'якевича від 15 січня він отримав «у обмінному порядку» ще 35 екслібрисів. При цьому нагадав, що його цікавлять книжкові знаки «не лише суто українські, але також територіально західноукраїнські (отже польські й єврейські)». Київський бібліолог просив дістати «повний комплект» екслібрисів Святослава Гординського, Павла Ковжуна, Петра Холодного, Софії Левицької, а також польськомовну літературу про книжкові знаки; цікавився станом підготовки і можливістю друку часопису «Галицький бібліофіл». У цьому ж листі до Львова надіслано екслібриси В. Лукшина (Ставропіль, роботи невідомого автора), живописця Г. Колцуняка, історика В. Костащука, П. Артимовича (Київ, літерит роботи Г. Колцуняка) [103].

У 1930-ті роки з ученим переписувався стрийський бібліофіл і поліглот Микола Марковський, який пропонував обмін українськими екслібрисами [77].

І. Крип'якевич підтримував творчі контакти з одним із кращих колекціонерів книжкових знаків Андрієм В'юником (1914–2003), уродженцем Сумщини, випускником Львівського інституту прикладного і декоративного мистецтва (1953), автором книги «Український екслібрис» (1964). Як свідчить лист київського бібліофіла львівському історичу від 21 квітня 1960 р., І. Крип'якевич надсилав йому екслібриси, книгознавчі видання. Натомість отримував екслібриси і марки від А. В'юника, який також подав ученому біографічні дані про художника Й. Фіало, котрий певний час працював секретарем академіка ВУАН А. Кримського, виготовляв екслібриси, зокрема й для письменника М. Левченка (1922–1989) [35]. У листі від 9 червня 1962 р. Андрій В'юник нагадав Івану Крип'якевичу, що 18 червня у Києві буде відзначатися 70-річчя від дня народження книгознавця Юрія Меженка; зауважив, що до журналу «Україна» підготував статтю про український екслібрис [36].

З листа А. В'юника від 8 листопада 1963 р. довідуємося, що І. Крип'якевич надіслав колезі перелік екслібрисів із власної колекції, з якими готовий поділитися. У відповідь було складено список екслібрисів (70 примірників 24 авторів), які пропонував надіслати до Києва. Серед них — роботи Якова Богатенка, Івана Іванця, Гната Колцуняка, Івана Крушельницького, Григорія Нарбути, Олексія Кравченка, Петра Омельченка, Олени Сахновської, Григорія Смольського, Модеста Сосенка, Данила Фіголя, Олени Кульчицької, Софії Левицької, Василя Масютина, Олекси Харківа, Леоніда Хижинського та ін. Поінформовано також про підготовку до відкриття у Києві виставки екслібрисів, до якої підібрано рідкісні суперекслібриси [37]. Як свідчить лист І. Крип'якевича від 16 грудня 1965 р., на цій виставці були також представлені екслібриси і книги із його колекції, які просив терміново повернути [47]. 6 січня 1966 р. І. Крип'якевич повідомив колегу про те, що склав список західноукраїнських графіків-екслібрисистів до 1939 р., а також цікавився долею збірки екслібрисів репресованого Я. Стешенка, запрошував на зустріч до Львова [48]. 25 липня 1966 р. вчений надіслав колекціонеру свій новий екслібрис, який виконав український графік з Кракова Петро Венгринович [49]. 1967 р. А. В'юник планував видрукувати у видавництві

«Мистецтво» книгу «Український рядянський книжковий знак», де мав подати каталог екслібрисів за 1918–1965 рр. із короткими відомостями про художників. У листі від 23 червня 1966 р. Андрій В'юник привітав ученого зі «славним» 80-літтям, побажав «всіх благ у житті і творчості», надіслав «два ювілейних екслібриси» авторства Василя Перевальського і Костянтина Козловського, який виконав гравюру по дереву з постаттю Данила Галицького [38].

Як свідчить епістолярій ученого, Іван Петрович тривалий час підтримував товариські стосунки з уже згаданим українським бібліофілом Юрієм Меженком, який певний час вимушено працював у Росії. 30 грудня 1955 р. львівський історик просив колегу надіслати інформацію про ленінградське Товариство екслібрисистів, зокрема його видання; запропонував обмін книжковими знаками [51]. Від нього [3 січня] 1956 р. отримав інформацію про бібліофільський рух у цій республіці, діяльність Секції колекціонерів при Будинку вчених у Ленінграді. Учений секретар цієї секції Борис Вілінбахов зібрав понад 14 тис. екслібрисів [79].

Творчі зацікавлення єднали історика з львівською мисткинею Маргаритою Старовойт, яка виконала 1964 р. для нього екслібрис із зображенням карти України у вигляді бджолиної соти [97]. У відповіді вчений подякував їй за стиль мініатюрних екслібрисів, які вона також виконала для інших осіб, зокрема Е. Миська [65].

Як свідчить епістолярій ученого радянської доби, до нього з різними проханнями і пропозиціями нерідко зверталися непрофесійні бібліофіли. Київська колекціонерка народної вишивки і книголюб Лідія Перевальська у листі від 9 липня 1966 р. розповіла І. Крип'якевичу про свою колекцію українських книжкових знаків і надіслала екслібриси Василя Перевальського (1938 р. н.), випускника Київського державного інституту, який навчався книжковій графіці в майстерні художника Василя Касіяна [81]. У відповідь І. Крип'якевич надіслав їй три свої екслібриси авторства О. Кульчицької, В. Січинського, С. Гебус-Баранецької [52].

Особливо хвилюючим є лист фельдшера медпункту Київської взуттєвої фабрики Костянтина Шумського від 14 липня 1966 р., в якому він повідомив, що «дуже любить малу графіку», а тому в ленінському кутку фабрики влаштував «виставку книжкових знаків

С. Гебус-Баранецької»; загалом зібрав понад 2 тис. екслібрисів і готовий до їхнього взаємообміну [108]. Львівський історик обмінювався також екслібрисами з журналістом Л. Строковським (Харків) [104], бібліофілом Б. Левих (Одеса); останній надіслав книжкові знаки В. Бистрова, П. Кривошеї, Б. Левих та інших, зокрема й роботи естонського художника Р. Кальо [74].

Певне зацікавлення до книгознавчих уподобань львівського історика проявляли російські бібліофіли, які традиційно пропонували обмінюватися екслібрисами. Зокрема, І. Крип'якевич отримував екслібриси від С. Фортинського (Москва, 1906–1971) [105], Е. Фрідлянда (Ленінград) [106], Л. Літошенка (Курськ) [75; 76; 50], Є. Непомнина (Москва) [80]. На прохання відомого російського бібліофіла Бориса Вілінбахова (Ленінград) львівський учений надіслав екслібриси О. Кульчицької, В. Січинського, А. Шептицького, зробив деякі роз'яснення щодо окремих українських авторів екслібрисів, подав список найвідоміших колекціонерів українських екслібрисів дорадянської доби [29-33; 43-46].

Змістовним було листування з іншим ленінградським бібліофілом Миколою Спиченком, який цікавився бібліографією українського, російського, польського, італійського та інших книжкових знаків. Він заохочував І. Крип'якевича купити 13 випусків праць Ленінградського товариства екслібрисистів, а також пропонував підготувати спільну працю про український книжковий знак XVIII ст. [57-59; 62-63; 83-96]. У листі до М. Спиченка від 24 жовтня 1965 р. І. Крип'якевич повідомляв: «Я інтересуюся екслібрисом від 1920-их років і публікував дещо про історію бібліотечних знаків на Україні. Моя збірка невелика, я обмежуюся тільки екслібрисами: 1/ митців (граверів і ін.) українців; 2/ власників українців; 3/ екслібрисами, що змістом торкаються України. Поділив я збірку на відділи: 1/ старий бібліотечний знак, до кінця XVIII ст.; 2/ художній екслібрис; 3 / бібліотечні друки-наклейки (ярлики); 4/ печатки бібліотек; 5/ марки видавництва». Далі інформує про екслібриси представників своєї родини [53]. В іншому листі, від 14 листопада 1965 р., дякує своєму російському колезі за змістовні листи і повідомляє, що у зв'язку з поважним віком («Я розпочав вже 80 років життя...») пропозицію щодо написання

спільної праці не приймає, бо активно розробляє історію України. Водночас історик запитував у російського колеги: «Треба ще вирішити, чи бібл[іотечним] знаком рахувати тільки художній екслібрис і ярлик (наклейку), чи також суперекслібрис і печатку? Який Ваш погляд?» [54]. Однак відповіді на це запитання не було. У листі від 31 грудня 1965 р. Іван Петрович надіслав колезі «тимчасовий каталог бібліотечних знаків України за XVI–XVIII ст.» [55]. 20 січня 1966 р. львівський історик дав роз'яснення російському книгознавцю щодо біографій окремих власників давніх книжкових знаків — А. Любомирського, А. Залуського, С. Приміцького, Н. Дембовського, С. Гроховського, К. Розумовського та ін. [56]. Підтримав Іван Крип'якевич і його ідею щодо укладення «карти місць перебування власників екслібрисів XVIII ст.» [60]. У листі від 19 червня 1966 р. історик робить заувагу лєнінградському адресатові: «У Вашому рукописі я пропоную тільки уживати термін “книжний знак”, якщо ідеться про різні знаки, а “екслібрис” залишити для справжнього екслібрису (на мій погляд, печатка — не екслібрис, а книжний знак)» [61].

В архіві вченого збереглася копія листа сина Петра Крип'якевича від 11 лютого 1967 р., в якому він від імені хворого батька дякує Миколі Спиченку за надіслану цінну працю «Книжные знаки на Украине в XVI–XVIII вв.» [64].

Московський колекціонер Юрій Марцевич цікавився бібліографією радянського книжкового знака, просив історика надіслати матеріали виставки екслібрисів 1962 р. у Львові [78].

В архіві вченого зберігся російськомовний лист польського бібліофіла М. Войцеховського (м. Забже) від 22 вересня 1963 р., в якому він поінформував, що «збирає слов'янські екслібриси», 17 з них надсилає у листі й просить започаткувати їхній обмін [34].

Проблеми українського книжкового знака І. Крип'якевич обговорював у листуванні з Левом Гецом (1896–1971), відомим українським графіком, стрільцем Галицької армії, засновником і директором товариства і музею «Лемківщина» (Сянок, 1930–1944), якого добре знав із міжвоєнної доби. Після Другої світової війни живописець мешкав у Кракові, де певний час працював професором Академії мистецтв. В архіві історика зберігся лист Л. Геца від

14 березня 1966 р., в якому він на прохання Івана Петровича подав окремі біографічні дані про українських діячів культури, насамперед малярів в еміграції Миколу Бутовича, Святослава Гординського, Василя Кричевського, Роберта Лісовського, Михайла Осінчука, Петра Холодного-молодшого та ін. При цьому він зауважив, що не знає, чи вони виготовляли там екслібриси. Натомість відзначив екслібриси свого краківського товариша, графіка Тирса Венгриновича (1924–2002) [39].

У радянську добу І. Крип'якевич продовжив вивчати книжковий рух на українських землях, зокрема його мистецьку і національну складову. За ініціативою історика у листопаді 1962 р. у Львові проведено спеціальний семінар і в обласному архіві влаштовано виставку львівського екслібриса [118]. Вказану проблему він актуалізував у виступі на науковій конференції архівістів УРСР 16 червня 1961 р. До 75-річчя від дня народження вченого «Науково-інформаційний бюлетень Архівного управління УРСР» опублікував статтю його учня Володимира Грабовецького (1928–2015), в якій відзначено не лише історичний, а й культурологічний доробок І. Крип'якевича, у тому числі його студії з книгознавства та екслібриси [3]. До речі, досвідчений учений прилучив до книгознавства свого учня Ярослава Ісаєвича (1936–2010), подарував йому невелику збірку екслібрисів, зокрема й своїх.

Творчий доробок із вказаної проблематики І. Крип'якевич узагальнив у статті «Львівські бібліотечні знаки» (1963 р.), в якій стверджено, що найдавніший бібліотечний знак — це власноручний підпис власника книжки, який зазвичай починався словами «ex libris» такого-то [21]. Згодом виникли різні форми механічного бібліотечного знака — печатки, наклейки, художні екслібриси, які фактично були чи не єдиним свідомством існування бібліотек. Учений зауважив, що у XVI ст. у львівських бібліотеках з'явився суперекслібрис — знак, вибитий на оправі книги здебільшого у вигляді герба з іменем власника. До найдавніших автор зараховує суперекслібрис 1545 р. у вигляді круглої печатки діаметром 67 міліметрів із гербом Львова з написом латинською мовою «Печатка панів лавників львівських». Аналогічні знаки (лише в іншому оформленні) виявлено на інших книгах львівського

міського архіву XVII–XVIII ст. І. Крип'якевич також згадує бібліотечні описи І. Свенціцького про суперекслібриси Онуфріївського монастиря у Львові (1583), львівських єпископів Арсенія Желиборського (1647), Арсенія і Льва Шептицьких (XVIII ст.). Такі бібліотечні знаки вимагали «значних коштів, що могли дозволити собі тільки заможні особи й установи» [21, с. 8].

Далі І. Крип'якевич описує художній екслібрис 1756 р. львівського католицького архієпископа Миколая Ігнатія Вижицького, що відображав «герб власника на роковому щиті, який підтримують два ангели; щит прикрашений шляхетською короною та відзнаками єпископського знання». Його вигравірував у міді «друкар і гравер українського походження Іван Филипович, який працював у Львові в 1741–1767 рр.». Мистецькі екслібриси, на думку історика, виконував у вигляді офорта графік-поляк Кастан Вінцентій Келісінський, який після навчання у Варшаві працював у Кракові й Медиці під Перемишлем на замовлення заможних львівських бібліофілів А. Батовського, А. Висоцького, Й. Дзедушицького, І. Лося. Для його офортів були характерні впливи романтизму — зображення лісових краєвидів, скель із водоспадами, готичних будинків, стародавньої зброї. Цей вид бібліотечного знака не мав значного впливу на подальший розвиток екслібриса, оскільки в наступне півстоліття бібліотеки користувалися насамперед печатками і друкованими наклейками. Художній екслібрис з'явився у Львові лише у першому десятилітті ХХ ст. Серед його творців вирізнено Олену Кульчицьку, яка готувала бібліотечні знаки, виконані різними художніми техніками — деревориту, лінориту, офорту. І. Крип'якевич зазначив, що вони здебільшого виконані «на мотивах народної орнаментики, інколи під впливом стародавньої ікони» і є глибоко сентиментальними [21, с. 9].

І. Крип'якевич зауважив, що на початку ХХ ст. екслібрисом «цікавилися також польські художники М. Созанський, Ф. Рибіцький, К. Сіхульський. Т. Рихтер і ін.», на творчість яких впливала «модна у той час сецесія». Серед них відзначено творчість непрофесійного художника, директора Історичного музею Львова Рудольфа Менкіцького, який упродовж трьох десятиліть «рисунком виконав понад 200 екслібрисів, в основному для львівських

бібліофілів». У його тематиці домінувала «орнаментика архітектурних пам'ятників та стародавніх рукописів, геральдика, нумізматики, давня зброя тощо» [21, с. 9].

Далі відзначено творчість його сучасників — групи українських графіків 30-х років ХХ ст., членів Асоціації незалежних українських митців, а також працю художників УРСР Г. Нарбу-та, В. Кричевського, О. Сахновської, В. Усачова, Л. Хижинського. Члени АНУМ М. Бутович, С. Гординський, І. Іванець, П. Ковжун, Я. Музика, М. Осінчук, В. Січинський за допомогою мистецької форми прагнули відтворити «найтісніший зв'язок між книжкою та її власником». З-поміж львівських художників-графіків радянської доби виокремлено роботи С. Гебус-Баранецької, Г. Давидович, С. Сабана, Г. Смольського, І. Крислача, І. Плесканка. Закінчується стаття закликом до колег підготувати «велику публікацію бібліотечних знаків УРСР» [21, с. 10].

В архіві вченого та родини Крип'якевичів збереглися окремі даровані екслібриси, зокрема його бібліотеки авторства О. Кульчицької, В. Січинського, Я. Музики, Т. Венгриновича, В. Перевальського, С. Гебус-Баранецької, М. Старовойт, Г. Смольського, О. Оброца, К. Козловського, Л. Процик, Л. Лободи. Свою першу й основну колекцію екслібрисів учений 14 листопада 1935 р. передав Музеєві Наукового товариства імені Шевченка [42].

Аналіз спеціальних праць І. Крип'якевича, його листування із професійними бібліологами і книгознавцями-любителями засвідчує поступальний, хоча й з перервами і складнощами, розвиток бібліофільського руху в Україні в новітню добу. Узагальнивши архівні матеріали та історіографію проблеми, вчений прагнув реконструювати відомості про власників й авторів друкованих і рукописних екслібрисів, прослідкувати їхню хронологію і техніку виконання, виокремити художньо-стильові особливості, дати класифікацію книжкових знаків. Цілком слушно вважав, що екслібриси в Україні відображали не лише стан загальної і технічної культури, а й були гідними репрезентантами світового етнокультурного процесу, міжнародного бібліофільського руху.

1. Альманах бібліофілів / упоряд. *Є. Пиєничний*. Дрогобич: Коло, 2015. Кн. 1. 464 с.
2. *Верещагинъ В. А.* Русские книжные знаки. Санкт-Петербург, 1902. 86 с., ил.
3. *Грабовецький В. В.* Наукові праці академіка І. П. Крип'якевича з архівознавства і допоміжних історичних дисциплін // Науково-інформаційний бюлетень Архівного управління УРСР. 1961. № 6. С. 79-82.
4. *Дашкевич Я.* Іван Крип'якевич — історик консервативно-державницької школи // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність / відп. ред. *Я. Ісаєвич*. Львів, 2001. Вип. 8: Іван Крип'якевич у родинній традиції, науці, суспільстві. С. 715-730.
5. *Дорошенко Д.* Огляд української історіографії. Прага: наклад Укр. ун-ту в Празі, 1923. 221 с.
6. Екслібрис: збірник асоціації незалежних українських мистців / за ред. *П. Ковжуна*; Асоціація незалежних українських мистців. Львів: Измарагд, 1932. Вип. 1. 48 с.
7. Екслібрис. Словник книгознавчих термінів / уклад.: *В. Я. Буран, В. М. Медведєва, Г. І. Ковальчук, М. І. Сенченко*. Київ: Кн. Палата України, 2003. С. 55.
8. Екслібриси Наукової бібліотеки Львівського національного університету імені Івана Франка / авт.-упоряд. та авт. вступ. ст. *Н. Кім-Копистянська*; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, Наук. б-ка. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2013. 152 с.
9. *Зінченко С. В.* До питання уніфікації спеціальної термінології для створення електронної пошукової бази суперекслібрисів // Рукописна та книжкова спадщина України. 2004. Вип. 9. С. 217-231.
10. *Ижик Л. В.* Книжные знаки одесских библиофилов: моногр. исслед. / отв. ред. *О. Ф. Ботушанская*; Одес. нац. науч. б-ка им. М. Горького. Одесса: ОННБ им. М. Горького, 2014. 129, [1] с.: ил.
11. *Кирчів Р.* Листування Володимира Гнатюка з Оленою Кульчицькою // Народознавчі зошити. 2001. № 1 (37). С. 80-89.
12. *Кім Н.* Еволюція екслібрису (на матеріалах фондів Наукової бібліотеки Львівського національного університету імені Івана Франка) // Вісник Львівського університету. Серія: Книгознавство, бібліотекознавство та інформаційні технології. 2012. Вип. 7. С. 3-18.
13. Книжковий знак // Українська Радянська Енциклопедія: в 11 т. / гол. ред. *М. П. Бажан*. Київ, 1980. Т. 5: кантата – кулики. С. 238.
14. Книжкові знаки європейських бібліофілів у колекціях університетської бібліотеки: альб.-кат. / упоряд.: *О. В. Полевщикова, М. В. Алексеєнко*,

- Г. В. Великодна* ; авт. передм. *І. М. Коваль*; відп. ред. *М. О. Подрезова*; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, Наук. б-ка. Одеса: Астропринт, 2017. 162 с. (Музеї Одеського національного університету імені І. І. Мечникова; вип.: Музей книги, № 2).
15. *Ковальчук Г. І.* Книжкові пам'ятки (рідкісні та цінні книжки) в бібліотечних фондах / НБУ ім. В. І. Вернадського, Ін-т укр. книги. Київ: НБУВ, 2004. С. 573.
  16. *Кривенко М.* Власницькі знаки як джерело вивчення історичних колекцій (на прикладі українських приватних бібліотек Галичини кінця XIX — першої половини XX ст. у фонді Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника) // Записки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника: зб. наук. праць. Львів, 2011. Вип. 3 (19). С. 422-441.
  17. *Крип'якевич І.* До історії львівської гравюри в XVII в. // Бібліологічні вісті. 1927. № 1. С. 80-83.
  18. *Крип'якевич І.* Екслібрис на Україні в XVII–XVIII вв. // Стара Україна. 1925. Ч. 1/2. С. 17-18.
  19. *Крип'якевич І.* З історії української графіки. Никодим Зубрицький // Світ. 1917. № 4. С. 61-64.
  20. [*Крип'якевич І.*]. Забутий маляр [Порфирій Мартинович] / за А. Сластіоном написав *І. К.* // Ілюстрована Україна. 1913. № 3. С. 2.
  21. *Крип'якевич І.* Львівські бібліотечні знаки // Науково-інформаційний бюлетень Архівного управління УРСР. 1963. № 2. С. 7-10.
  22. *Крип'якевич І.* Причинки до словника українських граверів // Бібліологічні вісті. 1926. № 4. С. 22-25.
  23. *Крип'якевич І.* Український дереворит і твори Олени Кульчицької // Шляхи. 1916. № 12-14. С. 419-424.
  24. *Крип'якевич І.* Український екслібрис XIII ст. (Каталог) // Українська книга. 1937. № IV–V. С. 110-111.
  25. *Крип'якевич І.* Спогади (Автобіографія) // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність / відп. ред. *Я. Ісаєвич*. Львів, 2001. Вип. 8: Іван Крип'якевич у родинній традиції, науці, суспільстві. С. 77-140.
  26. *Крип'якевич І. П., Луцик Р. Я., Максименко Ф. Л.* Народні гравюри XVII ст. // Українське мистецтвознавство: республіканський міжвідомчий збірник / АН УРСР, Ін-т мистецтвозн., фольклору та етнографії ім. М. Т. Рильського. Київ: Наук. думка, 1971. Вип. 5. С. 150-162.
  27. *Купчинська Л.* Український книжковий знак як об'єкт наукового дослідження // Український книжковий знак XIX–XX століть: каталог колекції Степана Давимуки: у 3 т. / НАН України, ЛННБ України

- ім. В. Стефаника; упоряд. і авт. вступ. част. *Л. Купчинська*; наук. ред. *Л. Сніцарчук*. Львів: Апріорі, 2017. Т. 1: А-Д. С. 17-220.
28. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Артюхова А. В. Лист до Крип'якевича І. П. від 10 січня 1930 р., Київ // Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника. Відділ рукописів. Ф. 314 (Крип'якевич Іван Петрович). Ум. од. зб. № 314 (далі — ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР). Арк. 1-2.
  29. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Вілінбахов Б. О. Лист до Крип'якевича І. П. від 14 березня 1965 р., Ленінград // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1.
  30. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Вілінбахов Б. О. Лист до Крип'якевича І. П. від 5 грудня 1965 р., Ленінград // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1.
  31. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Вілінбахов Б. О. Лист до Крип'якевича І. П. від 18 грудня 1965 р., Ленінград // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1.
  32. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Вілінбахов Б. О. Лист до Крип'якевича І. П. від 8 жовтня 1966 р., Ленінград // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1.
  33. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Вілінбахов Б. О. Лист до Крип'якевича І. П. від 2 листопада 1966 р., Ленінград // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1.
  34. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Войцеховський М. Лист до Крип'якевича І. П. від 22 вересня 1963 р., Забже // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1.
  35. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. В'юник А. О. Лист до Крип'якевича І. П. від 21 квітня 1960 р., [Київ] // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1-2.
  36. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. В'юник А. О. Лист до Крип'якевича І. П. від 9 червня 1962 р., [Київ] // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1-2.
  37. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. В'юник А. О. Лист до Крип'якевича І. П. від 8 листопада 1963 р., [Київ] // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1-2.
  38. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. В'юник А. О. Лист до Крип'якевича І. П. від 23 червня 1966 р., [Київ] // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1.
  39. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Гец Л. Л. Лист до Крип'якевича І. П. від 14 березня 1966 р., Краків // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1.

40. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Гурток українських екслібрістів. 25 січня 1931 р., [Львів] // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1.
41. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Іванченко М. М. Лист до Крип'якевича І. П. від 12 квітня 1929 р., [Київ] // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1.
42. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Крип'якевич І. П. Записка стосовно передачі своєї збірки екслібрисів до Музею НТШ від 14 листопада 1935 р., Львів // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1.
43. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Крип'якевич І. П. Лист до Вілінбахова Б. О. від 15 грудня 1965 р., Львів // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1.
44. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Крип'якевич І. П. Лист до Вілінбахова Б. О. від 31 грудня 1965 р., Львів // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1.
45. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Крип'якевич І. П. Лист до Вілінбахова Б. О. від 12 жовтня 1966 р., Львів // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1-2.
46. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Крип'якевич І. П. Лист до Вілінбахова Б. О. від 21 листопада 1966 р., Львів // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1.
47. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Крип'якевич І. П. Лист до В'юника А. О. від 16 грудня 1965 р., Львів // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1.
48. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Крип'якевич І. П. Лист до В'юника А. О. від 6 січня 1966 р., Львів // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1.
49. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Крип'якевич І. П. Лист до В'юника А. О. від 25 липня 1966 р., Львів // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1.
50. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Крип'якевич І. П. Лист до Літошенка Л. О. від 16 грудня 1965 р., Львів // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1.
51. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Крип'якевич І. П. Лист до Меженка Ю. О. від 30 грудня 1955 р., Львів // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1.
52. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Крип'якевич І. П. Лист до Перевальської Л. від 19 червня 1966 р., Львів // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1.

53. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Крип'якевич І. П. Лист до Спиченка М. М. від 24 жовтня 1965 р., Львів // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1-2.
54. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Крип'якевич І. П. Лист до Спиченка М. М. від 14 листопада 1965 р., Львів // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1.
55. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Крип'якевич І. П. Лист до Спиченка М. М. від 31 грудня 1965 р., Львів // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1.
56. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Крип'якевич І. П. Лист до Спиченка М. М. від 20 січня 1966 р., Львів // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1-2.
57. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Крип'якевич І. П. Лист до Спиченка М. М. від 27 лютого 1966 р., Львів // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1.
58. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Крип'якевич І. П. Лист до Спиченка М. М. від 14 березня 1966 р., Львів // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1-3.
59. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Крип'якевич І. П. Лист до Спиченка М. М. від 1 квітня 1966 р., Львів // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1.
60. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Крип'якевич І. П. Лист до Спиченка М. М. від 1 травня 1966 р., Львів // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1-2.
61. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Крип'якевич І. П. Лист до Спиченка М. М. від 19 червня 1966 р., Львів // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1.
62. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Крип'якевич І. П. Лист до Спиченка М. М. від 8 жовтня 1966 р., Львів // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1.
63. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Крип'якевич І. П. Лист до Спиченка М. М. від 20 листопада 1966 р., Львів // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1.
64. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Крип'якевич І. П. Лист до Спиченка М. М. від 11 лютого 1967 р., Львів // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1.
65. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Крип'якевич І. П. Лист до Старовойт М. Г. від 29 березня 1966 р., Львів // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1.

66. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Кульчицька О. Л. Лист до Крип'якевича І. П. від 22 квітня 1917 р., Перемишль // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1-2.
67. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Кульчицька О. Л. Лист до Крип'якевича І. П. від 23 травня 1917 р., Перемишль // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1.
68. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Кульчицька О. Л. Лист до Крип'якевича І. П. від 15 липня [1917 р.], Добромиль // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1.
69. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Кульчицька О. Л. Лист до Крип'якевича І. П. від 6 грудня [19]17 р., [Перемишль] // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1-2.
70. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Кульчицька О. Л. Лист до Крип'якевича І. П. від 10 грудня 1917 р., Перемишль // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1 арк.
71. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Кульчицька О. Л. Лист до Крип'якевича І. П., без дати [1917, 1918 рр. ?], [Перемишль] // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1.
72. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Кульчицька О. Л. Лист до Крип'якевича І. П., без дати [1918 р. ?], [Перемишль] // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1-2.
73. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Кульчицька О. Л. Лист до Крип'якевича І. П., від 6 грудня 1919 р., Перемишль // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1-2.
74. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Левих Б. Я. Лист до Крип'якевича І. П. від 7 травня 1965 р., Одеса // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1.
75. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Літошенко Л. О. Лист до Крип'якевича І. П. від 4 травня 1966 р., Курськ // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1.
76. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Літошенко Л. О. Лист до Крип'якевича І. П. від 12 червня 1966 р., Курськ // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1.
77. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Марковський М. Лист до Крип'якевича І. П., без дати [1930–1939], Стрий // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1.
78. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Марцевич Ю. П. Лист до Крип'якевича І. П. від 28 лютого 1966 р., Москва // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1.

79. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Меженко Ю. О. Лист до Крип'якевича І. П. від [3 січня] 1956 р., [Ленінград] // ЛННБ України ім. В. Стефаніка. ВР. Арк. 1-2.
80. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Непомнин Є. Я. Лист до Крип'якевича І. П. від 23 листопада 1961 р., Москва // ЛННБ України ім. В. Стефаніка. ВР. Арк. 1.
81. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Перевальська Л. Лист до Крип'якевича І. П. від 9 липня 1966 р., [Київ] // ЛННБ України ім. В. Стефаніка. ВР. Арк. 1 арк.
82. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Сірополко С. О. Лист до Крип'якевича І. П. від 4 квітня 1930 р., Прага // ЛННБ України ім. В. Стефаніка. ВР. Арк. 1-2.
83. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Спиченко М. М. Лист до Крип'якевича І. П. від 25 вересня 1965 р., Ленінград // ЛННБ України ім. В. Стефаніка. ВР. Арк. 1.
84. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Спиченко М. М. Лист до Крип'якевича І. П. від 3 листопада 1965 р., Ленінград // ЛННБ України ім. В. Стефаніка. ВР. Арк. 1-2.
85. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Спиченко М. М. Лист до Крип'якевича І. П. від 26 грудня 1965 р., Ленінград // ЛННБ України ім. В. Стефаніка. ВР. Арк. 1.
86. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Спиченко М. М. Лист до Крип'якевича І. П. від 16 січня 1966 р., Ленінград // ЛННБ України ім. В. Стефаніка. ВР. Арк. 1-2.
87. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Спиченко М. М. Лист до Крип'якевича І. П. від 6 лютого 1966 р., Ленінград // ЛННБ України ім. В. Стефаніка. ВР. Арк. 1-2.
88. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Спиченко М. М. Лист до Крип'якевича І. П. від 12 березня 1966 р., Ленінград // ЛННБ України ім. В. Стефаніка. ВР. Арк. 1.
89. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Спиченко М. М. Лист до Крип'якевича І. П. від 15 квітня 1966 р., Ленінград // ЛННБ України ім. В. Стефаніка. ВР. Арк. 1.
90. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Спиченко М. М. Лист до Крип'якевича І. П. від 18 квітня 1966 р., Ленінград // ЛННБ України ім. В. Стефаніка. ВР. Арк. 1.
91. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Спиченко М. М. Лист до Крип'якевича І. П. від 29 квітня 1966 р., Ленінград // ЛННБ України ім. В. Стефаніка. ВР. Арк. 1.

92. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Спиченко М. М. Лист до Крип'якевича І. П. від 3 червня 1966 р., [Ленінград] // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1.
93. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Спиченко М. М. Лист до Крип'якевича І. П. від 1 жовтня 1966 р., Ленінград // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1.
94. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Спиченко М. М. Лист до Крип'якевича І. П. від 3 листопада 1966 р., [Ленінград] // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1.
95. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Спиченко М. М. Лист до Крип'якевича І. П. від 6 лютого 1967 р., [Ленінград] // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1.
96. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Спиченко М. М. Лист до Крип'якевича І. П. від 29 квітня 1967 р., Ленінград // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1.
97. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Старовойт М. Г. Лист до Крип'якевича І. П. від 2 травня 1964 р., [Львів] // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1-2.
98. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Стешенко Я. І. Лист до Крип'якевича І. П. від 28 серпня 1928 р., Київ // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1-2.
99. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Стешенко Я. І. Лист до Крип'якевича І. П. від 28 жовтня 1928 р., Київ // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1-2.
100. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Стешенко Я. І. Лист до Крип'якевича І. П. від 10 листопада 1928 р., Київ // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1-2.
101. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Стешенко Я. І. Лист до Крип'якевича І. П. від 19 грудня 1928 р., Київ // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1-2.
102. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Стешенко Я. І. Лист до Крип'якевича І. П. від 1 червня 1929 р., Київ // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1-2.
103. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Стешенко Я. І. Лист до Крип'якевича І. П. від 5 березня 1931 р., Київ // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1.
104. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Строковський Л. М. Лист до Крип'якевича І. П. від 22 січня 1967 р., Харків // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1.

105. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Фортинський С. П. Лист до Крип'якевича І. П. від 12 липня 1962 р., Таруса // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1.
106. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Фрідлянд Е. Е. Лист до Крип'якевича І. П. від 5 жовтня 1966 р., Ленінград // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1.
107. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Шпитковський І. Ю. Лист до Крип'якевича І. П. від 5 серпня 1929 р., Перемишль // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1-2.
108. Листування (II). [Матеріали про екслібриси]. Шумський К. Лист до Крип'якевича І. П. від 14 липня 1966 р., Київ // ЛННБ України ім. В. Стефаника. ВР. Арк. 1.
109. *Литвин Т.* Бібліотека Івана Крип'якевича: тематична та історико-книгознавча характеристика // Записки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника: зб. наук. праць. Львів, 2012. Вип. 4 (20). С. 519-539.
110. *Литвин Т.* Бібліотекознавчі та книгознавчі праці Івана Крип'якевича // Записки Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника: [зб. наук. праць]. Львів, 2005. Вип. 13. С. 298-310.
111. *Литвин Т.* З листування Юра Меженка та Івана Крип'якевича // Записки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника: зб. наук. праць. Львів, 2013. Вип. 5 (21). С. 435-455.
112. *Литвин Т.* Наукові розвідки І. Крип'якевича про Івана Федорова // Записки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника: зб. наук. праць. Львів, 2011. Вип. 3 (19). С. 531-556.
113. *Литвин Т.* Участь Івана Крип'якевича в роботі комісій Наукового товариства ім. Шевченка у Львові // Записки Львівської національної бібліотеки України імені В. Стефаника: зб. наук. праць. Львів, 2009. Вип. 1 (17). С. 123-138.
114. *Литвин Т., Литвин М.* Екслібриси // Енциклопедія Львова / за ред. А. Козицького. Львів: Літопис, 2008. Т. 2. С. 215-217.
115. *Модзалевській В. Л.* Малоросійській Родословникъ. Київъ, 1908. Т. 1: А-Д. 541 с.
116. *Нестеренко П.* Донаційний суперекслібрис — атрибут високої книжкової культури // Актуальні проблеми мистецької практики і мистецтвознавчої науки. 2010. Вип. 3. С. 107-113.
117. *Нестеренко П. В.* Екслібрис // Енциклопедія Сучасної України. Київ, 2009. Т. 9: Е-Ж. С. 105-106.
118. *Нестеренко П. В.* Історія українського екслібриса. 2-ге вид., допов. Київ: Темпора, 2016. 360 с.: іл.

119. *Ничкало С. А.* Екслібрис // *Ничкало С. А.* Мистецтвознавство: корот. тлумач. слов. Київ: Либідь, 1999. С. 59.
120. *Руденко О.* Екслібриси Олени Кульчицької для бібліотеки Івана Крип'якевича // *Вісник Львівської національної академії мистецтв.* Львів: Світ, 2011. Вип.22. С. 395-404.
121. *Руденко О.* Іван Крип'якевич і дереворити Олени Кульчицької // *Народознавчі зошити.* 2017. № 5 (137). С. 1141-1148.
122. *Сафонова Т. В.* Інформативність екслібрису: естетичні аспекти // *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв.* 2011. № 1. С. 79-94.
123. *Січинський В.* Екслібрис // *Енциклопедія Українознавства: в 11 т. / голов. ред. В. Кубійович. Перевид. в Україні. Львів, 1993. Т. 2: Голинський – Зернов.* С. 624.
124. *Соколов В.* Дослідження екслібриса у сучасному книгознавстві // *Бібліотечний вісник.* 2016. № 1. С. 52-62.
125. *Соколов В.* Український екслібрис у контексті світової історії книжкового знака // *Бібліотечна планета.* 2016. № 2. С. 21-24.
126. Українська графіка ХІ — початку ХХ ст.: альбом / авт.-упоряд. *Андрій В'юник.* Київ: Мистецтво, 1994. С. 313.
127. Український книжковий знак ХІХ–ХХ століть: каталог колекції Степана Давимуки: у 3 т. / упоряд. і автор вступ. част. *Л. Купчинська;* наук. ред. *Л. Сніцарчук;* НАН України, ЛННБ України ім. В. Стефаніка. Львів: Апріорі, 2017. Т. 1: А-Д. 672 с., іл.
128. Український книжковий знак ХІХ–ХХ століть: каталог колекції Степана Давимуки: у 3 т. / упоряд. і автор вступ. част. *Л. Купчинська;* наук. ред. *Л. Сніцарчук;* АН України, ЛННБ України ім. В. Стефаніка. Львів: Апріорі, 2017. Т. 2: Е-О. 598 с., іл.
129. Український книжковий знак ХІХ–ХХ століть: каталог колекції Степана Давимуки: у 3 т. / упоряд. і автор вступ. част. *Л. Купчинська;* наук. ред. *Л. Сніцарчук;* АН України, ЛННБ України ім. В. Стефаніка. Львів: Апріорі, 2017. Т. 3: П-Я. 672 с., іл.
130. *Швець Н. П.* До методології дослідження «власницького знаку»: досвід роботи Наукової бібліотеки Львівського національного університету ім. І. Я. Франка // *Рукописна та книжкова спадщина України.* 2007. Вип. 11. С. 48-69.
131. *Jaworski Fr.* Lwowskie znaki biblioteczne: (z 29 rycinami w tekście). Lwów: nakładem «Kurjera Lwowskiego», 1907. 97, [7] s.: il.
132. *Wittig W.* Ex-librisy bibliotek polskich XVII–XVIII wieku. Warszawa, 1903. 100 s.

References

1. Pshenychnyi Ye. (uporiad.) (2015). *Almanakh bibliofiliv*, Kolo, Drohobych, kn. 1, 464 p. (in Ukr.).
2. Vereshchahyn V. A. (1902). *Russkyye knyzhnye znaky*, Sankt-Peterburh, 86 p., yl. (in Rus.).
3. Hrabovetskyi V. V. (1961). Naukovi pratsi akademika I. P. Krypiakevycha z arkhivoznavstva i dopomizhnykh istorychnykh dystsyplin, *Naukovo-informatsiinyi biuleten Arkhivnoho upravlinnia URSSR*, no. 6, pp. 79-82. (in Ukr.).
4. Dashkevych Ya. (2001). Ivan Krypiakevych — istoryk konservatyvno-derzhavnytskoi shkoly, *Ukraina: kulturna spadshchyna, natsionalna svidomist, derzhavnist*, Lviv, vyp. 8: Ivan Krypiakevych u rodynni tradytsii, nauksi, suspilstvi, pp. 715-730. (in Ukr.).
5. Doroshenko D. (1923). *Ohliad ukrainskoi istoriohrafii*, Naklad Ukr. un-tu v Prazi, Praha, 221 p. (in Ukr.).
6. Kovzhun P. (za red.) (1932). *Ekstlibrys*: zbirnyk asotsiztsii nezalezhnykh ukrainskykh myettsiv, Asotsiiatsiia nezalezhnykh ukrainskykh myststiv, Izmarahd, Lviv, vyp. 1, 48 p. (in Ukr.).
7. Buran V. Ya., Medvedieva V. M., Kovalchuk H. I. & Senchenko M. I. (uklad.) (2003). *Ekstlibrys*. Slovnyk knyhoznavchykh terminiv, Kn. Palata Ukrainy, Kyiv, p. 55. (in Ukr.).
8. Kit-Kopystianska N. (avt.-uporiad. ta avt. vstup. st.) (2013). *Ekstlibrysy Naukovoï biblioteky Lvivskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Franka*, Lviv. nats. un-t im. I. Franka, Nauk. b-ka. Lviv, 152 p. (in Ukr.).
9. Zinchenko S. V. (2004). Do pytannia unifikatsii spetsialnoi terminolohii dlia stvorennia elektronnoi poshukovoi bazy superekstlibrysiv, *Rukopysna ta knyzhkova spadshchyna Ukrainy*, vyp. 9, pp. 217-231. (in Ukr.).
10. Yzhyk L. V. (2014). *Knyzhnye znaky odesskykh byblyofylov*: monohr. yssled., Odes. nats. nauch. b-ka ym. M. Horkoho, Odessa, 130 p.: yl. (in Rus.).
11. Kyrchiv R. (2001). Lystuvannia Volodymyra Hnatiuka z Olenoiu Kulchytskoiu, *Narodoznavchi zoshyty*, no. 1 (37), pp. 80-89. (in Ukr.).
12. Kit N. (2012). Evoliutsiia ekstlibrysu (na materialakh fondiv Naukovoï biblioteky Lvivskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Franka), *Visnyk Lvivskoho universytetu*. Serii: Knyhoznavstvo, bibliotekoznavstvo ta informatsiini tekhnolohii, vyp. 7, pp. 3-18. (in Ukr.).
13. Bazhan M. P. (hol. red.). (1980). Knyzhkovyi znak. *Ukrainska Radianska Entsyklopediia*: v 11 t.; Kyiv, T. 5: kantata – kulyky, p. 238. (in Ukr.).
14. Polevshchikova O. V., Aliksieienko M. V. & Velykodna H. V. (uporiad.) (2017). *Knyzhkovi znaky yevropeyskykh bibliofiliv u kolektsiakh universytetskoi*

- biblioteki*: alb.-kat., Astroprynt, Odesa, 162 p. (Muzei Odeskoho natsionalnogo universytetu imeni I. I. Mechnykova; vyp.: Muzei knyhy, no. 2). (in Ukr.).
15. Kovalchuk H. I. (2004). *Knyzhkovi pamiatky (ridkisni ta tsinni knyzhky) v biblioteknykh fondakh*, NBU im. V. I. Vernadskoho, In-t ukr. knyhy, Kyiv, p. 573. (in Ukr.).
  16. Kryvenko M. (2011). Vlasnytski znaky yak dzherelo vyvchennia istorychnykh kolektsii (na prykladi ukrainskykh pryvatnykh bibliotek Halychyny kintsia XIX — pershoi polovyny XX st. u fondi Lvivskoi natsionalnoi naukovoï biblioteki Ukrainy imeni V. Stefanyka), *Zapysky Lvivskoi natsionalnoi naukovoï biblioteki Ukrainy imeni V. Stefanyka*: zb. nauk. prats. Lviv, vyp. 3 (19), pp. 422-441. (in Ukr.).
  17. Krypiakevych I. (1927). Do istorii lvivskoi hraviury v XVII v., *Bibliolohichni visti*, no. 1, pp. 80-83. (in Ukr.).
  18. Krypiakevych I. (1925). Ekslibris na Ukraini v XVII–XVIII vv., *Stara Ukraina*, ch. 1/2, pp. 17-18. (in Ukr.).
  19. Krypiakevych I. (1917). Z istorii ukrainskoi hrafiiky. Nykodym Zubrytskyi, *Svit*, no.4, pp. 61-64. (in Ukr.).
  20. [Krypiakevych I.]. (1913). Zabutyi maliar [Porfyrii Martynovych]. Za A. Slastionom napsav I. K. *Iliustrovana Ukraina*, no. 3, p. 2. (in Ukr.).
  21. Krypiakevych I. (1963). Lvivski bibliotekni znaky, *Naukovo-informatsiyni biuletyni Arkhivnogo upravlinnia URSR*, no. 2, pp. 7-10. (in Ukr.).
  22. Krypiakevych I. (1926). Prychynky do slovnyka ukrainskykh hraveriv, *Bibliolohichni visti*, no. 4, pp. 22-25. (in Ukr.).
  23. Krypiakevych I. (1916). Ukrainskyi derevoryt i tvory Oleny Kulchytskoi, *Shliakhy*, no. 12-14, pp. 419-424. (in Ukr.).
  24. Krypiakevych I. (1937). Ukrainskyi ekslibris XIII st. (Kataloh), *Ukrainska knyha*, no. IV–V, pp. 110-111.
  25. Krypiakevych I. (2001). Spohady (Avtobiohrafii), *Ukraina: kulturna spadshchyna, natsionalna svidomist, derzhavnist*, vidp. red. Ya. Isaievych, Lviv, vyp. 8: Ivan Krypiakevych u rodynnii tradytsii, nautsi, suspilstvi, pp. 77-140. (in Ukr.).
  26. Krypiakevych I. P., Lutsyk R. Ya. & Maksymenko F. L. (1971), Narodni hraviury XVII st., *Ukrainske mystetstvoznavstvo*: respublikanskyi mizhvidomchyi zbirnyk, Naukova dumka, Kyiv, vyp. 5, pp. 150-162. (in Ukr.).
  27. Kupchynska L. (2017). Ukrainskyi knyzhkovyi znak yak ob'ekt naukovoï doslidzhennia, *Ukrainskyi knyzhkovyi znak XIX–XX stolit*: kataloh kolektsii Stepana Davymuky: u 3 t., Apriori, Lviv, t. 1: A-D, pp. 17-220. (in Ukr.).

28. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Artiukhova A. V. Lyst do Krypiakevycha I. P. vid 10 sichnia 1930 r., Kyiv, *Lvivska natsionalna naukova biblioteka Ukrainy imeni V. Stefanyka. Viddil rukopysiv*, F. 314 (Krypiakevych Ivan Petrovych), Um. od. zb. no. 314, (dali — LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR), fol. 1-2.
29. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Vilinbakhov B. O. Lyst do Krypiakevycha I. P. vid 14 bereznia 1965 r., Leninhrad, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1.
30. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Vilinbakhov B. O. Lyst do Krypiakevycha I. P. vid 5 hrudnia 1965 r., Leninhrad, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1.
31. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Vilinbakhov B. O. Lyst do Krypiakevycha I. P. vid 18 hrudnia 1965 r., Leninhrad, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1.
32. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Vilinbakhov B. O. Lyst do Krypiakevycha I. P. vid 8 zhovtnia 1966 r., Leninhrad, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1.
33. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Vilinbakhov B. O. Lyst do Krypiakevycha I. P. vid 2 lystopada 1966 r., Leninhrad, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1.
34. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Voitsekhovskiy M. Lyst do Krypiakevycha I. P. vid 22 veresnia 1963 r., Zabzhe, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1.
35. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Viunyk A. O. Lyst do Krypiakevycha I. P. vid 21 kvitnia 1960 r., [Kyiv], *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1-2.
36. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Viunyk A. O. Lyst do Krypiakevycha I. P. vid 9 chervnia 1962 r., [Kyiv], *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1-2.
37. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Viunyk A. O. Lyst do Krypiakevycha I. P. vid 8 lystopada 1963 r., [Kyiv], *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1-2.
38. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Viunyk A. O. Lyst do Krypiakevycha I. P. vid 23 chervnia 1966 r., [Kyiv], *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1.
39. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Hets L. L. Lyst do Krypiakevycha I. P. vid 14 bereznia 1966 r., Krakiv, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1.
40. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Hurtok ukrainskykh ekslibristiv. 25 sichnia 1931 r. [Lviv], *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1.

41. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Ivanchenko M. M. Lyst do Krypiakevycha I. P. vid 12 kvitnia 1929 r., [Kyiv], *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1.
42. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Krypiakevych I. P. Zapyska stosovno peredachi svoiei zbirky ekslibrysov do Muzeiu NTSh vid 14 lystopada 1935 r., Lviv, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1.
43. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Krypiakevych I. P. Lyst do Vilinbakhova B. O. vid 15 hrudnia 1965 r., Lviv, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1.
44. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Krypiakevych I. P. Lyst do Vilinbakhova B. O. vid 31 hrudnia 1965 r., Lviv, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1.
45. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Krypiakevych I. P. Lyst do Vilinbakhova B. O. vid 12 zhovtnia 1966 r., Lviv, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1-2.
46. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Krypiakevych I. P. Lyst do Vilinbakhova B. O. vid 21 lystopada 1966 r., Lviv, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1.
47. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Krypiakevych I. P. Lyst do Viunya A. O. vid 16 hrudnia 1965 r., Lviv, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1.
48. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Krypiakevych I. P. Lyst do Viunya A. O. vid 6 sichnia 1966 r., Lviv, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1.
49. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Krypiakevych I. P. Lyst do Viunya A. O. vid 25 lypnia 1966 r., Lviv, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1.
50. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Krypiakevych I. P. Lyst do Litoshenka L. O. vid 16 hrudnia 1965 r., Lviv, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1.
51. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Krypiakevych I. P. Lyst do Mezhenka Yu. O. vid 30 hrudnia 1955 r., Lviv, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1.
52. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Krypiakevych I. P. Lyst do Perevalskoi L. vid 19 chervnia 1966 r., Lviv, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1.
53. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Krypiakevych I. P. Lyst do Spychenka M. M. vid 24 zhovtnia 1965 r., Lviv, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1-2.

54. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Krypiakevych I. P. Lyst do Spychenka M. M. vid 14 lystopada 1965 r., Lviv, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1.
55. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Krypiakevych I. P. Lyst do Spychenka M. M. vid 31 hrudnia 1965 r., Lviv, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1.
56. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Krypiakevych I. P. Lyst do Spychenka M. M. vid 20 sichnia 1966 r., Lviv, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1-2.
57. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Krypiakevych I. P. Lyst do Spychenka M. M. vid 27 liutoho 1966 r., Lviv, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1.
58. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Krypiakevych I. P. Lyst do Spychenka M. M. vid 14 bereznia 1966 r., Lviv, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1-3.
59. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Krypiakevych I. P. Lyst do Spychenka M. M. vid 1 kvitnia 1966 r., Lviv, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1.
60. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Krypiakevych I. P. Lyst do Spychenka M. M. vid 1 travnia 1966 r., Lviv, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1-2.
61. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Krypiakevych I. P. Lyst do Spychenka M. M. vid 19 chervnia 1966 r., Lviv, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1.
62. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Krypiakevych I. P. Lyst do Spychenka M. M. vid 8 zhovtnia 1966 r., Lviv, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1.
63. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Krypiakevych I. P. Lyst do Spychenka M. M. vid 20 lystopada 1966 r., Lviv, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1.
64. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Krypiakevych P. I. Lyst do Spychenka M. M. vid 11 liutoho 1967 r., Lviv, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1.
65. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Krypiakevych I. P. Lyst do Starovoit M. H. vid 29 bereznia 1966 r., Lviv, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1.
66. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Kulchytska O. L. Lyst do Krypiakevycha I. P. vid 22 kvitnia 1917 r., Peremyshl, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1-2.

67. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Kulchytska O. L. Lyst do Krypiakevycha I. P. vid 23 travnia 1917 r., Peremyshl, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1.
68. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Kulchytska O. L. Lyst do Krypiakevycha I. P. vid 15 lypnia [1917 r.], Dobromyl, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1.
69. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Kulchytska O. L. Lyst do Krypiakevycha I. P. vid 6 hrudnia [19]17 r., [Peremyshl], *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1-2.
70. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Kulchytska O. L. Lyst do Krypiakevycha I. P. vid 10 hrudnia 1917 r., Peremyshl, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1.
71. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Kulchytska O. L. Lyst do Krypiakevycha I. P., bez daty [1917, 1918 rr. ?], [Peremyshl], *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1.
72. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Kulchytska O. L. Lyst do Krypiakevycha I. P., bez daty [1918 r. ?], [Peremyshl], *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1-2.
73. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Kulchytska O. L. Lyst do Krypiakevycha I. P., vid 6 hrudnia 1919 r., Peremyshl, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1-2.
74. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Lievykh B. Ya. Lyst do Krypiakevycha I. P. vid 7 travnia 1965 r., Odesa, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1.
75. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Litoshenko L. O. Lyst do Krypiakevycha I. P. vid 4 travnia 1966 r., Kursk, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1.
76. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Litoshenko L. O. Lyst do Krypiakevycha I. P. vid 12 chervnia 1966 r., Kursk, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1.
77. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Markovskiy M. Lyst do Krypiakevycha I. P., bez daty [1930–1939], Stryi, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1.
78. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Martsevych Yu. P. Lyst do Krypiakevycha I. P. vid 28 liutoho 1966 r., Moskva, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1.
79. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Mezhenko Yu. O. Lyst do Krypiakevycha I. P. vid [3 sichnia] 1956 r., [Leninhrad], *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1-2.

80. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Nepomnyn Ye. Ya. Lyst do Krypiakevycha I. P. vid 23 lystopada 1961 r., Moskva, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1.
81. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Pereval'ska L. Lyst do Krypiakevycha I. P. vid 9 lystopada 1966 r., [Kyiv], *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1.
82. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Siropolko S. O. Lyst do Krypiakevycha I. P. vid 4 kvitnia 1930 r., Praha, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1-2.
83. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Spychenko M. M. Lyst do Krypiakevycha I. P. vid 25 veresnia 1965 r., Leninhrad, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1.
84. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Spychenko M. M. Lyst do Krypiakevycha I. P. vid 3 lystopada 1965 r., Leninhrad, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1-2.
85. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Spychenko M. M. Lyst do Krypiakevycha I. P. vid 26 hrudnia 1965 r., Leninhrad, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1.
86. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Spychenko M. M. Lyst do Krypiakevycha I. P. vid 16 sichnia 1966 r., Leninhrad, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1-2.
87. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Spychenko M. M. Lyst do Krypiakevycha I. P. vid 6 liutoho 1966 r., Leninhrad, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1-2.
88. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Spychenko M. M. Lyst do Krypiakevycha I. P. vid 12 bereznia 1966 r., Leninhrad, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1.
89. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Spychenko M. M. Lyst do Krypiakevycha I. P. vid 15 kvitnia 1966 r., Leninhrad, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1.
90. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Spychenko M. M. Lyst do Krypiakevycha I. P. vid 18 kvitnia 1966 r., Leninhrad, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1.
91. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Spychenko M. M. Lyst do Krypiakevycha I. P. vid 29 kvitnia 1966 r., Leninhrad, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1.
92. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Spychenko M. M. Lyst do Krypiakevycha I. P. vid 3 chervnia 1966 r., [Leninhrad], *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1.

93. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Spychenko M. M. Lyst do Krypiakevycha I. P. vid 1 zhovtnia 1966 r., Leninhrad, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1.
94. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Spychenko M. M. Lyst do Krypiakevycha I. P. vid 3 lystopada 1966 r., [Leninhrad], *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1.
95. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Spychenko M. M. Lyst do Krypiakevycha I. P. vid 6 liutoho 1967 r., [Leninhrad], *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1.
96. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Spychenko M. M. Lyst do Krypiakevycha I. P. vid 29 kvitnia 1967 r., Leninhrad, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1.
97. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Starovoit M. H. Lyst do Krypiakevycha I. P. vid 2 travnia 1964 r., [Lviv], *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1-2.
98. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Steshenko Ya. I. Lyst do Krypiakevycha I. P. vid 28 serpnia 1928 r., Kyiv, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1-2.
99. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Steshenko Ya. I. Lyst do Krypiakevycha I. P. vid 28 zhovtnia 1928 r., Kyiv, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1-2.
100. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Steshenko Ya. I. Lyst do Krypiakevycha I. P. vid 10 lystopada 1928 r., Kyiv, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1-2.
101. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Steshenko Ya. I. Lyst do Krypiakevycha I. P. vid 19 hrudnia 1928 r., Kyiv, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1-2.
102. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Steshenko Ya. I. Lyst do Krypiakevycha I. P. vid 1 chervnia 1929 r., Kyiv, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1-2.
103. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Steshenko Ya. I. Lyst do Krypiakevycha I. P. vid 5 bereznia 1931 r., Kyiv, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1.
104. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Strokovskiy L. M. Lyst do Krypiakevycha I. P. vid 22 sichnia 1967 r., Kharkiv, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1.
105. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Fortynskiy S. P. Lyst do Krypiakevycha I. P. vid 12 lypnia 1962 r., Tarusa, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1.

106. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Fridliand E. E. Lyst do Krypiakevycha I. P. vid 5 zhovtnia 1966 r., Leninhrad, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1.
107. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Shpytkovskyi I. Yu. Lyst do Krypiakevycha I. P. vid 5 serpnia 1929 r., Peremyshl, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1-2.
108. Lystuvannia (II). [Materialy pro ekslibrysy]. Shumskyi K. Lyst do Krypiakevycha I. P. vid 14 lypnia 1966 r., Kyiv, *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. VR*, fol. 1.
109. Lytvyn T. (2012). Biblioteka Ivana Krypiakevycha: tematychna ta istorykomykhohnavcha kharakterystyka, *Zapysky Lvivskoi natsionalnoi naukovoii biblioteki Ukrainy imeni V. Stefanyka*: zb. nauk. prats, Lviv, vyp. 4 (20), pp. 519-539. (in Ukr.).
110. Lytvyn T. (2005). Bibliotekoznavchi ta knyhozhnavchi pratsi Ivana Krypiakevycha, *Zapysky Lvivskoi naukovoii biblioteki im. V. Stefanyka*: [zb. nauk. prats], Lviv, vyp. 13, pp. 298-310. (in Ukr.).
111. Lytvyn T. (2013). Z lystuvannia Yura Mezhenka ta Ivana Krypiakevycha, *Zapysky Lvivskoi natsionalnoi naukovoii biblioteki Ukrainy imeni V. Stefanyka*: zb. nauk. prats, Lviv, vyp. 5 (21), pp. 435-455. (in Ukr.).
112. Lytvyn T. (2011). Naukovi rozvidky I. Krypiakevycha pro Ivana Fedorova, *Zapysky Lvivskoi natsionalnoi naukovoii biblioteki Ukrainy imeni V. Stefanyka*: zb. nauk. prats, Lviv, vyp. 3 (19), pp. 531-556. (in Ukr.).
113. Lytvyn T. (2009). Uchast Ivana Krypiakevycha v roboti komisii Naukovoho tovarystva im. Shevchenka u Lvovi, *Zapysky Lvivskoi natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. Stefanyka*: zb. nauk. prats, Lviv, vyp. 1 (17), pp. 123-138. (in Ukr.).
114. Lytvyn T. & Lytvyn M. (2008). Ekslibrysy, *Entsyklopediia Lvova*, za red. A. Kozytskoho, Litopys, Lviv, t. 2, pp. 215-217. (in Ukr.).
115. Modzalevskii V. L. *Malorossiiskii Rodoslovyk*. Kiev, t. 1: A-D, 541 p. (in Rus.).
116. Nesterenko P. (2010). Donatsiinyi superekslibrys — atrybut vysokoi knyzhkovoi kultury, *Aktualni problemy mystetskoii praktyky i mystetstvoznavchoi nauky*, vyp. 3, pp. 107-113. (in Ukr.).
117. Nesterenko P. V. (2009). Ekslibrys, *Entsyklopediia Suchasnoi Ukrainy*, Kyiv, t. 9: E-Zh, pp. 105-106. (in Ukr.).
118. Nesterenko P. V. (2016). *Istoriia ukrainskoho ekslibrysa*, Tempora, Kyiv, 360 p. il. (in Ukr.).
119. Nychkalo S. A. (1999). Ekslibrys. Nychkalo S. A. *Mystetstvoznavstvo: korot. tlumach. slov.*, Lybid, Kyiv, p. 59. (in Ukr.).

120. Rudenko O. (2011). Ekslibrusy Oleny Kulchytskoi dlia biblioteky Ivana Krypiakevycha, *Visnyk Lvivskoi natsionalnoi akademii mystetstv*, Svit, Lviv, vyp. 22, pp. 395-404. (in Ukr.).
121. Rudenko O. (2017). Ivan Krypiakevych i derevoryty Oleny Kulchytskoi, *Narodoznavchi zoshyty*, no. 5 (137), pp. 1141-1148. (in Ukr.).
122. Safonova T. V. (2011). Informatyvni ekslibrusy: estetychni aspekty. *Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii dyzainu i mystetstv*, no. 1, pp. 79-94. (in Ukr.).
123. Sichynskiy V. (1993). Ekslibrys, Entsyklopediia Ukrainoznavstva: v 11 t., Perevyd. v Ukraini, hol. red. V. Kubiiovych, Lviv, t. 2: Holynskiy – Zernov, p. 624. (in Ukr.).
124. Sokolov V. (2016). Doslidzhennia ekslibrusa u suchasnomu knyhoznavstvi, *Bibliotechnyi visnyk*, no. 1, pp. 52-62. (in Ukr.).
125. Sokolov V. (2016). Ukrainskiy ekslibrys u konteksti svitovoi istorii knyzhkovoho znaka, *Bibliotechna planeta*, no. 2, pp. 21-24. (in Ukr.).
126. Viunyk A. (avt.-uporiad.) (1994). *Ukrainska hrafika XI — pochatku XX st.:* albom, Mystetstvo, Kyiv, p. 313. (in Ukr.).
127. Kupchynska L. (uporiad. i avtor vstup. chast.) (2017). *Ukrainskyi knyzhkovyi znak XIX–XX stolit:* katalog koleksii Stepana Davymuky: u 3 t., Apriori, Lviv, t. 1: A-D, 672 p., il. (in Ukr.).
128. Kupchynska L. (uporiad. i avtor vstup. chast.) (2017). *Ukrainskyi knyzhkovyi znak XIX–XX stolit:* katalog koleksii Stepana Davymuky: u 3 t., Apriori, Lviv, t. 2: E-O, 598 p., il. (in Ukr.).
129. Kupchynska L. (uporiad. i avtor vstup. chast.) (2017). *Ukrainskyi knyzhkovyi znak XIX–XX stolit:* katalog koleksii Stepana Davymuky: u 3 t., Apriori, Lviv, t. 3: P-Ia, 672 p., il. (in Ukr.).
130. Shvets N. P. (2007). Do metodolohii doslidzhennia «vlasnytskoho znaku»: dosvid roboty Naukovoii biblioteky Lvivskoho natsionalnogo universytetu im. I. Ya. Franka, *Rukopysna ta knyzhkova spadshchyna Ukrainy*, vyp. 11, pp. 48-69. (in Ukr.).
131. Jaworski Fr. (1907). *Lwowskie znaki biblioteczne:* (z 29 rycinami w tekście), nakładem «Kurjera Lwowskiego», Lwów, 97, [7] s.: il. (in Pol.).
132. Wittyg W. Ex-librisy bibliotek polskich XVII–XVIII wieku, Warszawa, 1903, 100 p. (in Pol.).

Tamara Lytvyn, Researcher of the Department of Manuscripts, Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine in Lviv, Candidate of Historical Sciences

Ivan Krypiakevych as a collector and researcher of ex libris

For centuries, the ex libris (a label of an individual or institution, especially their libraries) had an important socio-cultural mission; its text identified the owner of the library or collection. The image was performed in graphic techniques and had an associative or decorative purpose, revealing the life and preferences of the individual, the priorities of the institution, organization. Book labels carried information on the formation, composition and rotation of books in private and public libraries. The purpose of the article is to analyze the works of the Ukrainian historian, bibliologist and collector Ivan Krypiakevych (1886–1967) about the peculiarities of the appearance of handwritten and printed Ex Libris — a label of an individual or institution, their libraries on Ukrainian lands. Methodological principles of work are the principles of historicism, systematicity and objectivity. The study was carried out using the following methods — comparative-historical, structural-systemic, generalization and synthesis of historical data. Based on the publications of the scientist, his epistolary from the archive of the manuscripts department of the V. Stefanyk Lviv National Scientific Library, the thematic characteristics of the genre are revealed in the context of social, political and artistic processes of the Middle Ages, new and modern times. Letters from recipients from Ukraine and abroad were analyzed, which made it possible to reproduce the operation of personal or corporate book label. The analysis of the works and the epistolary of I. Krypiakevych, testifies to the progressive development (with breaks and difficulties) of the bibliophile movement in Ukraine in the modern day. The scientist restored information about the owners and authors of exlibris, monitored their timeline and technique, distinguished the artistic and stylistic features, gave the classification of book labels. The scientist believed that the exlibris in Ukraine reflected the state of the general culture and were worthy representatives of the international bibliophile movement.

Keywords: Ivan Krypiakevych, ex libris, libraries, culture, art.